

Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu (GRM)

Zaradi pomena pridobivanja in uporabe ustreznega, genetsko pestrega in lokalnim razmeram prilagojenega GRM je področje gozdnega semenarstva in drevesničarstva v Sloveniji urejeno z **Zakonom o gozdnem reprodukcijskem materialu** (Ur. l. RS, št. 58/02 in nasl.), ki določa pogoje za pridelovanje, trženje in uporabo gozdnega reprodukcijskega materiala, obveznosti oseb, ki se ukvarjajo s pridelovanjem, trženjem in uvažanjem GRM, strokovne naloge in postopke v zvezi z izvorom, kakovostjo in istovetnostjo GRM, način oblikovanja rezerv, izvajanje nadzora in druge pomembne določbe glede sledljivosti GRM od sestoja do njegove ponovne vrnitve v gozd.

Osnovni pojmi

Semenski material je gozdni reprodukcijski material, ki obsega semena, storže, plodove in soplodja, namenjene setvi oziroma vzgoji sadik.

Gozdni semenski objekt je izhodiščni sestoj, nasad ali skupina dreves, iz katerih se pridobiva GRM. Za proizvodnjo GRM, ki je namenjen trženju, se lahko uporablja samo semenski objekt, ki je odobren z odločbo in je vpisan v **register gozdnih semenskih objektov**.

GRM lahko trži le dobavitelj, ki je vpisan v **register dobaviteljev**.

Sistem nadzora nad pridobivanjem in uporabo GRM

Področje nadzora na terenu	Nadzor
Pridobivanje GRM v sestojih in skupinah semenjakov	ZGS
Pridobivanje GRM v semenskih plantažah, starših družin, klonih in klonskih mešanica	GIS
Pridelovanje, trženje in mešanje partij GRM ter njegova uporaba pri končnih uporabnikih	Gozdarska inšpekcija

V semenu je shranjena zasnova gozdov v prihodnosti

Semena v svojih genih prenašajo potencial dreves, ki se bodo iz njih razvila. Seme z dobrim genotipom bo vir uspešnih potomcev, saj procesi naravne selekcije izločijo osebkke, ki niso dovolj vitalni, da bi preživel v danem okolju. Tako narava poskrbi za kakovostno, rastišču prilagojeno genetsko zasnovo prihodnjega sestoja. Za obnovo s sadnjo uporabljamo le kakovosten, genetsko pester in okolju prilagojen gozdni reprodukcijski material (GRM). S tem kar najbolj omejimo negotovosti pri osnovanju novih sestojev in zagotovimo prihodnost gozda.

Genetska pestrost je ključna za prihodnost gozdov

Zaradi sprememb podnebja in njihovih negativnih posledic za gozdne ekosisteme lahko prihodnji gozdni sestoj preživi le z veliko genetsko pestrostjo. Kljub selekcijskemu pritisku zaradi slabšanja rastiščnih razmer, bolj pogostih naravnih ujm, boleznih in škodljivcev bo del dreves v populacijah gozdnega drevja preživel in tvoril stabilen ter vitalen gozd v prihodnosti.

V okviru projekta LIFEGENMON razvijamo sistem za spremljanje in ohranjanje genetske pestrosti dreves v gozdovih.

Vabimo vas, da za več informacij obiščete spletno stran www.lifegenmon.si ali pa nam sledite na

www.znanjezagozd.si,
facebook.com/lifegenmon,
twitter.com/lifegenmon.

LIFE FOR EUROPEAN FOREST GENETIC MONITORING SYSTEM

Protokol pridobivanja semenskega materiala, delov rastlin in puljenk

za obnovo gozdov s sadnjo v gozd

Namen protokola pridobivanja semenskega materiala (semen, storžev, plodov in soplodij), delov rastlin in puljenk, ki so namenjeni setvi oziroma vzgoji sadik za obnovo gozdov s sadnjo, je zagotoviti pregled vseh postopkov in faz pri nabiranju semena, z namenom, da se zagotovi kakovosten in ustrezen gozdni reprodukcijski material (GRM) in pomaga uporabnikom s strokovno podporo.

Opis ustreznih postopkov po posameznih fazah dela:

1. Pred začetkom pridobivanja

- Na osnovi ugotovljenih potreb po GRM dobavitelj odda pisno vlogo za pridobitev Potrdila o izvoru GRM, ki ga namerava pridobivati, pooblaščenici instituciji.
- Pooblaščenica institucija za nadzor nad pridobivanjem GRM v sestojih in skupinah semenjakov je Žavod za gozdove Slovenije (ZGS), v semenskih plantažah, starših družin, klonih in klonskih mešanica pa Gozdarski inštitut Slovenije (GIS).
- Dobavitelj GRM najpozneje 7 dni pred začetkom pridobivanja GRM sporoči kraj in čas pridobivanja pooblaščenici instituciji (ZGS ali GIS)
- Če dobavitelj ni lastnik gozdnega semenskega objekta in mu lastnik ni odstopil pravice do pridobivanja za določen ali nedoločen čas z notarsko overjeno pisno izjavo, mora dobavitelj vlogi za pridobitev Potrdila o izvoru priložiti tudi pisno izjavo lastnika, solastnikov oziroma njihovega pooblaščenca o odstopu pravice do enkratne pridobitve reprodukcijskega materiala v gozdnem semenskem objektu.

2. Pridobivanje GRM

- Pooblaščenica institucija pred začetkom pridobivanja GRM preveri vlogo, ali je dobavitelj vpisan v register dobaviteljev in ali je semenski objekt na seznamu odobrenih gozdnih semenskih objektov.
- Pridobivanje GRM večinskih (sestojnih) drevesnih vrst v sestoji ali skupini semenjakov poteka s 50 ali vsaj 25 drevesi, manjšinskih s 25 ali vsaj 10 drevesi.
- Pridobivanje GRM se izvaja v času močnega obroda s plezanjem ali s podrtega drevja oziroma s tal izpod dreves, ki so med seboj praviloma oddaljena vsaj za dve drevesni višini.
- Pooblaščenica institucija dnevno nadzira potek pridobivanja GRM (nadzor količin in prostorski raspored pridobivanja) in pripravi zapisnik o nadzoru pridobivanja.
- Odgovorna strokovna oseba dobavitelja, ki spremlja pridobivanje gozdnega reprodukcijskega materiala v GSO, dnevno posreduje pooblaščenici osebi za nadzor vzorec živega tkiva od vsakega drevesa, od katerega se je semenski material pridobil (nabral pod drevesom ali na njem).
- Vrsta in velikost odvzetega vzorca sta določeni s pravilnikom in sta odvisni od drevesne vrste GRM:
 - trije živi popki,
 - živa vejica,
 - trije izvrtki z živim kambijem,
 - 1 storž, če gre za vrste rodu *Abies* ali *Picea*,
 - 3 storži, če gre za zeleno duglazijo ali vrste rodov *Cedrus*, *Larix*, *Pinus*,
 - 5 storžkov, če gre za vrste rodu *Alnus*,
 - 10 plodov, če gre za pravi kostanj, beli oreh ali hraste,

3. Izdaja glavnega spričevala GRM

- 20 žirov, če gre za bukev,
- 20 očiščenih semen, če gre za tiso ali vrste iz rodov *Celtis*, *Ilex*, *Laurus*, *Malus*, *Mespilus*, *Olea*, *Pyrus*, *Prunus* ali *Sorbus*,
- 20 plodov ali semen, če gre za vrste rodov *Acer*, *Betula*, *Carpinus*, *Cercis*, *Ficus*, *Fraxinus*, *Laburnum*, *Ostrya*, *Phillyrea*, *Pistacia*, *Populus*, *Robinia*, *Salix*, *Tilia* ali *Ulmus*.
- Takoj po odvzemu se vzorce zapakira v papirno embalažo, ki mora vsebovati vse zahtevane podatke o vzorcu.
- Pooblaščenica institucija izda potrdilo o izvoru GRM in kopijo ter vzorec posreduje GIS.
- Pooblaščenica institucija vodi evidenco o izdanih potrdilih in jo enkrat letno posreduje na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS.
- Dobavitelj takoj po zaključeni dodelavi posreduje GIS Zapisnik o dodelavi z navedenimi količinami pridobljenega in dodelanega GRM.
- Če so izpolnjene usmeritve iz odobritve semenskega objekta, GIS izda dobavitelju glavno spričevalo najpozneje v 7 dneh po pridobitvi vzorcev in dokumentacije s strani dobavitelja.
- GIS vodi evidenco o izdanih glavnih spričevalih in jo enkrat letno posreduje na pristojno ministrstvo in inšpektorat.

V vseh fazah pridelovanja mora biti GRM fizično ločen glede na drevesno vrsto ali umetnega križanca, kategorijo reprodukcijskega materiala, številko glavnega spričevala, izvorni gozdni semenski objekt, namen uporabe, leto obroda, starost in obliko sadik ali ukoreninjencev, ko gre za sadilni material, ter obliko in trajanje vzgoje v drevesnici, ko gre za puljenke. Vsaka količina GRM, ki je tako opredeljena, se imenuje **partija**.